

Joanna Mikosz

Katedra Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Uniwersytet Łódzki

e-mail: joanna.mikosz@filologia.uni.lodz.pl

 <https://orcid.org/0000-0001-8864-617X>

[Konferencja naukowa „Łódź w literaturze, publicystyce i badaniach literackich” (Łódź, 4–6 grudnia 2023 r.)

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.38.05>

W dniach 4–6 XII 2023 roku odbyła się konferencja naukowa „Łódź w literaturze, publicystyce i badaniach literackich”. Jej pomysłodawcą i organizatorem był Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski Uniwersytetu Łódzkiego. Odbyła się ona na Wydziale Filologicznym UŁ przy ul. Pomorskiej 171/173 w Łodzi z okazji 600. rocznicy nadania Łodzi praw miejskich oraz w 170 lat po ukazaniu się „Opisu miasta Łodzi”. Na stronie internetowej organizatorzy podkreślili: „Naszym zamierzeniem jest, aby konferencja stała się okazją do różnorodnych refleksji na temat osobliwości (lub typowości) Łodzi w literaturze pięknej, w wypowiedziach publicystów, w eksploracjach historycznoliterackich i kulturze”¹.

¹ Zob.: [https://www.facebook.com/events/1731528484026599/?acontext=%27B%22ref%22%3A%2252%22%2C%22action_history%22%3A%22\[%27B%5C%22surface%5C%22%3A%5C%22share_link%5C%22%2C%5C%22mechanism%5C%22%3A%5C%22share_link%5C%22%2C%5C%22extra_data%5C%22%3A%27B%5C%22invite_link_id%5C%22%3A329264603055779%27D%22%7D\]](https://www.facebook.com/events/1731528484026599/?acontext=%27B%22ref%22%3A%2252%22%2C%22action_history%22%3A%22[%27B%5C%22surface%5C%22%3A%5C%22share_link%5C%22%2C%5C%22mechanism%5C%22%3A%5C%22share_link%5C%22%2C%5C%22extra_data%5C%22%3A%27B%5C%22invite_link_id%5C%22%3A329264603055779%27D%22%7D]) [dostęp: 10.01.2024].

Do udziału w sesji zostali zaproszeni pracownicy naukowcy, doktoranci i studenci z dziedzin takich jak literaturoznawstwo, dziennikarstwo, językoznawstwo, kulturoznawstwo, bibliotekoznawstwo, historia, a także przedstawiciele innych pokrewnych dyscyplin oraz zainteresowani tematyką Łodzi. Czynny udział w obradach brał także Ryszard Bonisławski, polski regionalista, samorządowiec, przewodnik turystyczny po Łodzi i regionie łódzkim oraz Wiktor Wołowicz, przewodnik specjalizujący się w tematyce Łodzi żydowskiej i fabrykanckiej.

Obrady otworzyła prof. dr hab. Danuta Kowalska, dyrektor Instytutu Filologii Polskiej i Logopedii, a także prof. dr hab. Marcin Gołaszewski, przewodniczący Rady Miejskiej w Łodzi. Pierwszy dzień konferencji przypadający na 4.12.2023 roku rozpoczął się od wykładu gościnnego Marka Czuku, który wygłosił referat pt. *Wspomnienie o prof. Dorocie Filipczak*. Obrady odbywały się w sześciu panelach zróżnicowanych tematycznie. Prowadzone były pod przewodnictwem dr Karoliny Kołodziej, dr Katarzyny Badowskiej, dr Aleksandry Mikinki, prof. dr hab. Doroty Samborskiej-Kukuć. Poświęcono je m.in. źródłom badań nad Łodzią, historii, postaciom związanym z miastem oraz twórczości literackiej dotyczącej Łodzi. Wśród prelegentów znaleźli się naukowcy z Uniwersytetu Łódzkiego, z Instytutu Maryjno-Kolbiańskiego „Kolbianum” z Niepokalanowa, Uniwersytetu Adama Mickiewicza z Poznania oraz z Muzeum Książki Artystycznej w Łodzi. Mgr Maria Strzelecka (Sekcja Rękopisów, BUŁ) wygłosiła referat pt. *»Łódź zajmuje mnie i porywa...«*. *Wybrane źródła do badań nad Łodzią i regionem w zbiorach specjalnych Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego*, mgr Martyna Maria Czyżewska (Szkola Doktorska Nauk Humanistycznych, UŁ) była autorką wystąpienia pt. *Łódź w badaniach literaturoznawców Uniwersytetu Łódzkiego*, dr hab. Rafał Kowalczyk, prof. UŁ (Katedra Historii Polski XIX w., UŁ) zaprezentował tekst *Dlaczego Łódź, a nie Zgierz? Czynniki sukcesu gospodarczego Łodzi po Powstaniu Listopadowym*, dr hab. Kamil Śmiechowski (Katedra Historii Polski XIX w., UŁ) rozważał temat *Łódź obiecana czy nieznaną? Kilka uwag o obrazie Łodzi w reportażach z przełomu XIX i XX wieku*, dr hab. Adam Mazurkiewicz, prof. UŁ (Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski, UŁ) przedstawiał *Obraz powstania łódzkiego (21–25.06.1905) w lokalnej prasie polskojęzycznej*, a mgr Maria Nowakowska (Szkola Doktorska Nauk Humanistycznych, UŁ) wygłosiła referat pt. *Od-czytanie kamienicy. Mariażę tekstu i architektury na przykładach wybranych łódzkich realizacji od XIX do XXI wieku*. Wyniki swoich badań zaprezentowali także: dr Anna Ciarkowska (Katedra Teorii Literatury, UŁ) – *Chodź na zbyry. Miastopisanie, czyli jak wprawić się w twórczy ruch*, dr Justyna Muszyńska (Instytut Maryjno-Kolbiański „Kolbianum”, Niepokalanów) – *Łódzka podróż ku wieczności. Słowo i symbol ze Starego Cmentarza*, a mgr Aleksandra Leszczyńska (Szkola Doktorska Nauk

Humanistycznych, UŁ) podzieliła się swoimi rozważaniami na temat »*Łódź była to sobie...*«, czyli *Łódź widziana okiem Józefy Śmigielskiej-Dobieszewskiej*. Wśród przybyłych na konferencję byli też: dr Przemysław Owczarek (Muzeum Książki Artystycznej) z referatem *Literacy merkurianie przemysłowej Łodzi u Reymonta, Singera i innych*, mgr Paulina Dawid (UAM), autorka wystąpienia pt. »*Dom na przedmieściu. Mieszkanie z oknami na małe podwórko (...)*«. *Łódź dwudziestolecia w pamiętnikach Romany Pachuckiej (1926–1936)*. Prof. dr hab. Dorota Samborska-Kukuć (Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski, UŁ) postawiła pytanie badawcze *Czy Reymont szukał Ziemi obiecanej w Bawelnie i Wśród kąkolu?*. Dr hab. Agnieszka Łowczanin, prof. UŁ (Zakład Literatury i Kultury Brytyjskiej, UŁ) przygotowała tekst pt. »*Widziadła porwane straszna siłą ruchu: gotycyzm Ziemi obiecanej Reymonta*«, a mgr Barbara Hac-Rosiak (Szkola Doktorska Nauk Humanistycznych, UŁ) zaprosiła do refleksji nad *Ziemia obiecana Molochowi – Cmentarzysko Władysława Stanisława Reymonta w perspektywie widmontologicznej*.

Obrady pierwszego dnia konferencji zakończyły trzy referaty: dr Katarzyny Badowskiej (Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski, UŁ) – *Stanisława Przybyszewskiego przygody »łódzkie«*, mgr Jadwigi Goniewicz (Szkola Doktorska Nauk Humanistycznych, UŁ) – *Łódzki epizod Ignacego Dąbrowskiego. Wokół (nie)spalonej powieści pt. Mistrz*, a także dr Karoliny Kołodziej (Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski, UŁ) – *Po nitce do kłębka. Zawitości łódzkiego labiryntu na przykładzie twórczości Ludwika Stolarzewicza*.

Drugi dzień konferencji, który miał miejsce 5 XII 2023 roku w auli A4, otworzyła prof. dr hab. Joanna Jabłkowska, Dziekan Wydziału Filologicznego UŁ. Referaty badaczy z UŁ prezentowane były w pięciu sekcjach. Nad przebiegiem sesji czuwali: dr hab. Adam Mazurkiewicz, prof. UŁ, prof. dr hab. Dorota Samborska-Kukuć, dr Karolina Kołodziej, dr hab. Alicja Mazan-Mazurkiewicz. Tematyka wystąpień dotyczyła obrazu Łodzi we wspomnieniach polskich pisarzy i poetów, wskazywano również, że miasto stało się źródłem inspiracji dla reprezentantów świata kultury. Dr hab. Tomasz Bocheński, prof. UŁ (Zakład Literatury XX i XXI wieku, UŁ) wystąpił z referatem *Witkacy w Łodzi*, dr hab. Małgorzata Domagalska, prof. UŁ (Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski, UŁ) przedstawiła tekst: »*W dziurawym czepku urodzona*«. *Łódzka biografia Renaty Jabłońskiej zapisana w wierszach*, a licencjatka Adrianna Rasmus-Czternasta (UAM) wskazała na *Obrazy Łodzi we wspomnieniach Jarosława Iwaszkiewicza*. Swoje wyniki badań omówiły też: dr hab. Natalia Lemann, prof. UŁ (Katedra Teorii Literatury, UŁ) w referacie *Łódzki steampunk: o literaturze, której (prawie) nie ma* i dr Aleksandra Mikinka (Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski, UŁ) w tekście pt. *Słowiańska fantastyka po łódzku – twórczość Witolda Jabłońskiego*. Kolejni prelegenci to lic. Agnieszka

Nawrocka (UŁ) – *Kalejdoskop łódzki. Obraz Łodzi i okolic we fraszkach Jana Izydora Sztandyngera*, Jakub Klosiński (UŁ) – *Łódź, czyli miasto »z wiecznie rozkoppywaną i targaną jezdnią«*. Czarna Poezja Konstantego Dobrzyńskiego, dr Monika Urbańska (Zakład Literatury Dawnej, Edytorstwa i Nauk Pomocniczych, UŁ) – *Problematyka wartości w wybranych lirykach Jacka Biereżina* i Patrycja Florczak (UŁ) – *»Łódzkie postanowienia i błędy«* – obraz Łodzi na przełomie lat 50. i 60. XX wieku we wspomnieniach Agnieszki Osieckiej. Refleksjami naukowymi podzielili się też dr hab. Maria Berkan-Jabłońska, prof. UŁ (Zakład Literatury i Tradycji Romantyzmu, UŁ) w referacie pt. *Łódź jako tło powieści młodzieżowych*, lic. Aga Becherka (UŁ) w *Trzecia Łódź »takich sobie, ani biednych, ani bogatych«*. Obraz miasta wylaniający się z dziecięcych wspomnień Ireny Tuwim oraz dr hab. Alicja Mazan-Mazurkiewicz (Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski, UŁ) – *»W bezpiecznej Łodzi, w pełnej strachów Łodzi«*. *Łódź dzieciństwa w Topografii myślenia Joanny Kulmowej*.

Obrazy drugiego dnia konferencji zamknęły dwa wystąpienia: licencjatek Mai Aulak i Oliwii Stykowskiej (UŁ) – *Łódź w muzyce, muzyka w Łodzi. Analiza wybranych piosenek związanych z Łodzią* oraz licencjata Kamila Ostrowskiego (UŁ) – *Człowiek w postmodernistycznej przestrzeni i łódzka polityka rewitalizacyjna w powieści Miasto Ł. Tomasz Piatka*.

Ostatni dzień obrad przypadający na 6 grudnia 2023 roku realizowany był w auli A5 w pięciu panelach. Prowadziły je dr hab. Małgorzata Domagalska, prof. UŁ, dr hab. Alicja Mazan-Mazurkiewicz, dr hab. Maria Berkan-Jabłońska, prof. UŁ oraz dr hab. Svitlana Kravchenko, prof. UŁ. Pojawiały się wątki dotyczące literatury żydowskiej Łodzi, żydowskiego życia artystycznego czy lokalnej prasy jidyszowej. Omawiano obraz Łodzi w wybranych utworach literackich rosyjskojęzycznej prasy łódzkiej, w twórczości niemieckojęzycznych autorów oraz dyskutowano o mniejszościach narodowościowych na mapie kulturalnej Łodzi. Referaty dotyczyły też realizacji filmowych w wybranych lokalnych miast, reportażach radiowych czy łódzkich mediów regionalnych. Na początku sesji wystąpienia mieli: dr hab. Krystyna Radziszewska, prof. UŁ (Zakład Niemcoznawstwa, UŁ) – *Trójjęzyczna literatura żydowskiej Łodzi*, dr Ewa Wiatr (Centrum Badań Żydowskich, UŁ) – *Żydowskie życie artystyczne w Łodzi w świetle wspomnień*, mgr Dariusz Dekiert (Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych, UŁ) – *Jeden dom – dwa światy. Obraz sąsiadów »swoich« i »obcych« w literaturze wspomnieniowej Żydów łódzkich*. Wątek żydowski kontynuowany był przez mgr Annę Łagodzińską-Pietras (Instytut Judaistyki, UŁ) – *Łódź podczas Wielkiej Wojny w świetle relacji w lokalnej prasie jidyszowej*, dr Joannę Podolską-Płocką (Katedra Teorii Literatury, UŁ) – *Topografia getta w poezji Chawy Rosenfarb*, dr Joannę Bachurę-Wojtasik (Katedra Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, UŁ) – *Pamięć o łódzkich Żydach i Litzmannstadt Ghetto w literaturze*

dźwiękowej non-fiction w kontekście memory studies oraz dr Magdaleny Lachman i lic. Dominikę Nowicką (Zakład Literatury Polskiej XX i XXI wieku, UŁ) w referacie *Obraz Łodzi w Narodzie zatrącenia Macieja Świerkockiego i Mariusza Sołtyśka*.

W dalszej części obrad swoje wystąpienia mieli: dr hab. Svitlana Kravchenko, prof. UŁ (Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski, UŁ) – *Ukraińcy na mapie kulturowej Łodzi*, prof. dr hab. Anna Warda (Zakład Literatury i Kultury Rosyjskiej, UŁ) – *Obraz Łodzi w wybranych utworach literackich rosyjskojęzycznej prasy łódzkiej* i dr hab. Monika Kucner, prof. UŁ (Zakład Niemcoznawstwa, UŁ) – *Łódź w twórczości niemieckojęzycznych autorów*.

Problematyka łódzkich mediów znalazła odzwierciedlenie w referatach dr hab. Magdaleny Przybysz-Stawskiej i prof. UŁ, dr hab. Agaty Walczak-Niewiadomskiej (Katedra Informatologii i Bibliologii, UŁ) – *Media regionalne na przykładzie prasy regionalnej województwa łódzkiego. Zarys problematyki*, dr Joanny Mikosz (Katedra Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, UŁ) – *Problematyka łowickiej sztuki ludowej w łódzkim czasopiśmiennictwie. Analiza na wybranych przykładach za lata 2000–2023* oraz dr Elwiry Olejniczak (Zakład Współczesnego Języka Polskiego, UŁ) – *Kobiety na łamach łódzkich »Odgłosów«*.

Obrady zamknęły następujące referaty: *Warszawa, Paryż, Wiedeń? Opowieść o filmowej Łodzi na przykładzie wybranych filmów realizowanych w lokacjach miasta* Anny Michalskiej (Muzeum Kinematografii w Łodzi), mgr Agaty Hofelmajer-Roś (Szkola Doktorska, UŚ) *Lalki do filmów animowanych powstających w Łodzi: nostalgiczne pamiątki czy artefakty rozwoju techniki filmowej?*, dr Izabelli Adamczewskiej-Baranowskiej (Katedra Teorii Literatury, UŁ) – *Od czytania do odgrywania miasta. Łódź* Magdaleny Skrzypczak (*Wielowarstwie. Donosy (z) ciała miasta*) i *Warszawa* Doroty Masłowskiej (*Mam tak samo jak ty*), dr Kingi Sygizman (Katedra Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, UŁ) – *Łódź w reportażach radiowych Kamili Litman*, mgr Magdaleny Tomeckiej (Szkola Doktorska Nauk Humanistycznych, UŁ) – *Obecność figur dźwiękowych w wierszu Juliana Tuwima Ptasie radio oraz jego tłumaczeniach na język niemiecki i gwara Górnego Śląska*.

W programie sesji znalazło się 49 referatów. Doskonale zorganizowana konferencja pozwoliła zapoznać się słuchaczom z różnorodnymi refleksjami na temat Łodzi, a aktywny udział zgromadzonych prelegentów i uczestników w dyskusjach był świadectwem, jak duże zainteresowanie wzbudza ta tematyka w środowisku naukowym i wśród przedstawicieli pokrewnych dyscyplin. Podnoszone w dyskusjach głosy wносиły dodatkowo wiele interesujących informacji do poszczególnych referatów i wskazywały, że problematyka nie została jeszcze wyczerpana. Zaletą konferencji było to, że obrady w poszczególnych

panelach nie pokrywały się, co pozwoliło uczestnikom wziąć udział w każdym z nich. Prelegenci zostali zachęcani do składania swoich tekstów do druku na łamach „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Litteraria Polonica”.

Konferencja „Łódź w literaturze, publicystyce i badaniach literackich” była niewątpliwie ważnym wydarzeniem w życiu naukowym Uniwersytetu Łódzkiego.